

- ☐ "Мясцовы час". Пра журналістаў-заступнікаў. 2
- ☐ "Скрыжаванне". Гандаль крывёю ці... 2
- ☐ "Здарэнні і кур'ёзы". 3
- ☐ "Мова зямлі". Ёсць памяць у ракі. 3
- ☐ "Адам і Ева". Калі нас пакідаюць... 3
- Віншуем! Часопіс "МАЛАДОСЦЬ" — юбіляр. 4

БЕЛАРУСКАЯ
МАЛАДЗЕЖНАЯ
ГАЗЕТА

ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА

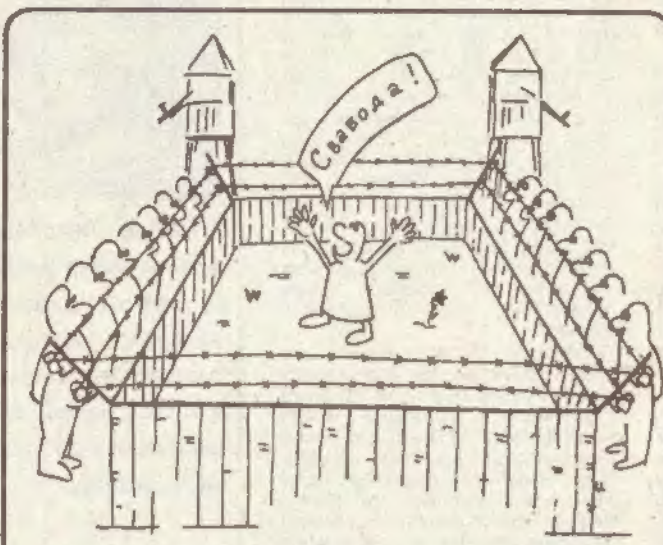
17 лістапада 1994 г.

Чацвер

№ 123(13840)

Кошт у розніцу 40 рублёў

Выдаецца з 1921 года

Малюнак Леаніда РАЗЛАДАВА

Кур'ер "ЧЗ"

Галалёд як стыхйнае бедства

Бездапаможнай аказалася напрошадзі зімы дарожная служба гарадской гаспадаркі сталіцы Рэспублікі.

Нагледзячы на папярэджанні метэаролагаў аб тым, што хутка будзе галалёд, яна не змагла забяспечыць ранішай 15 лістапада рух пасажырскага транспарту. Дэсяткі тысяч чалавек лаючыся і нервуючыся, вымушаны былі чакаць дабраўраца ў цэлі родных прадпрыемстваў, устаноў.

Цяжка, ды і немагчыма, бадай, з усёй дакладнасцю вызначыць велічыню страт з-за простаго станку і механізмаў, несвоечасовага прыняцця рашэнняў, як нельга пекла падлічыць колькасць траў і ўстаноўцы ступені іх цяжкасці.

Цэны цаной у 100 мільёнаў

У такую суму вылілася для дзяржавы ўтаймаванне аптова-рознічных цэн на шэраг харчовых тавараў і вяртанне іх на ўзровень 1 лістапада. Аб гэтым было паведамлена на прэс-канферэнцыі кіраўніка ўрада Міхаіла Чыгіра і яго намеснікаў Сяргея Лінга, Уладзіміра Гаркуна і Віктара Ганчара.

На думку Міхаіла Чыгіра, з'яўленне вядомага ўказа прэзідэнта выклікала перш за ўсё аперэджальным ростам кошту тавараў над узорным сярэдняй заробатнай платой і выдзеленай кампенсцыі. Каб зменшыць гэты разрыў, з мінулага п'ядзелка цэннікі ў магазінах зноў змяніліся. Напрыклад, хлеб "Беларускі" цяпер каштуе 460 рублёў замест 503, батон "Звычайны" зменшыўся ў цэне з 624 да 571 рубля, а паўкілаграма малочнай сумесі "Малыш" — з 2180 да 1499 рублёў. Кілаграм смятаны 20-працэнтнай тлустасці ацэнены ў 2230, а тавару — у 1652 рублі. Зніжэнне цэн, хоць і назначанае, закранула амаль 100 назваў тавараў першай неабходнасці.

А тым часам...

Літаральна штотднёва зніжаецца пакуніцкая здольнасць гомялячэн.

Апошнія статыстычныя звесткі сведчаць, што нават у параўнанні з мінулым далёка не заможным годам спажыванне мяса і каўбесных вырабаў павялічылася амаль напалову, цукру — на 42 працэнты, рыбных кансерваў — на 60. На леташнім узроўні, і нават трохі вышэй, трымаецца толькі спажыванне гарэчкі.

Пагалоўе змяншаецца

Паводле звестак абласнога ўпраўлення статыстыкі, аб'ёмы прадукцыі жывёлагадоўлі на брэсцкім прыватным змяншаюцца.

За дзесяць месяцаў бягучага года, у параўнанні з летнім перыядам, закупкі жывёлы і птушкі скараціліся на 20, а малака — на 16 працэнтаў. За гэты ж час больш чым на 77 тысяч зменшылася пагалоўе буйной рагатай жывёлы і на 12 тысяч галоў стала менш свіней.

БЕЛІНФАРМ.

Візіт у Амерыку

У Вашынгтоне знаходзіцца дэлегацыя Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь на чале з М.Грыбам, якая прыбыла для ўдзелу ў 40-й сесіі Асамблеі Паўночнаатлантычнага саюза.

Пасля першага дня работы юбілейнай сесіі Асамблеі НАТО дэлегацыя беларускіх парламентарыяў была прынята намеснікам міністра абароны ЗША Э.Картэрам. Перад сустрэчай кіраўніка дэлегацыі М.Грыба вітаў міністр абароны У.Пэры.

Ці адолеем беспрацоўе?

У Мінску прайшла нарада кіраўнікоў цэнтраў занятасці насельніцтва.

Паводле падлікаў спецыялістаў, да канца наступнага года колькасць беспрацоўных у Рэспубліцы наблізіцца да 190 тысяч, што складае 3,4 працэнта працаздольнага насельніцтва. Пра тое, як дапамагчы гэтым людзям, і аялі размову арганізатары нарады, сярод якіх — Федэрацыя прэфасоў, Рэспубліканскі навуковы цэнтр перападрыхтоўкі вайскоўцаў, Беларускі навукова-даследчы інстытут працы. У сустрэчы прынялі таксама ўдзел прадстаўнікі Еўрапейскай Супольнасці і рэктар навуковага цэнтра Федэральнай службы занятасці Рэспі.

Наталля БАЛАКІДА.

Зноў аварыя ў Наваполацку

Па Наваполацку папярэдні чуткі пра аварыю на аб'яднанні "Палімір", прычым самыя неверагодныя...

У сувязі з гэтым намеснік галоўнага інжынера прадпрыемства Васіль Сцяпановіч даў тлумачэнні. На ўстаноўцы па вытворчасці акрыла-нітрылу сапраўды з-за карозіі разгерметызавалася трубаправод, адбылася ўцёчка ў абалонку ёмістасці воднага раствору, які ўтрымлівае акрыла-нітрыл і сінільную кіслату. Вядуцца работы па ліквідацыі аварыі. Паводле слоў прадстаўніка прадпрыемства, небяспекі для калектыву аб'яднання, а тым болей для жыхароў Наваполацка няма.

Уладзімір МДХНО.

"Ака" з беларускай прапінскай

У пачатку лістапада ў Гродне на заводзе карданны валоў сабраны першы аўтамабіль "Ака".

Плануецца, што да канца года будуць атрыманы першыя 5 машын.

Юрый АЛЯКСЕЕВ.

Трагедыя можа паўтарыцца

14 лістапада ў Беларускай акадэміі музыкі прайшоў сумеснае пасяджэнне прафесара, рэжысёра, прадстаўнікоў Міністэрства культуры і студэнтаў гэтай навуковай установы. Як вядома, 25 кастрычніка ў інтэрнаце акадэміі адбылася жудасная трагедыя — загінулі ў агні дзве студэнты. Іх налегі адзначылі, што такое здарэнне — не выпадкова.

Кепская работа гаспадарчых службаў Інтэрнату непасрэдна паўплывала на трагедыю: вогнетушчыцелі не працавалі, у аварыйным стане знаходзілася электраправадкі, вадзі дзевяцёнае насілі ў руках. Гучала шмат нераканнаў у аднас каменданта Інтэрната, што на Стараўленскай, 56. Хто мае рацыю, вінаваты — вырашаць следчыя органы, вось толькі жыццё двух маладых людзей ужо, на жаль, ніко не верне.

Уладзімір СТАРАСЦЕНКА.

Курсы валют на 16 лістапада:

	Далар ЗША	Ням. марка
Скупка	7120	4628
Продаж	7350	4862
"Алімп"	7140	4713
"Дукат"	7100	4650

"Суперчэннэл"

Дзяржаўны на выхуку перакладчык Ларыса ДУДАЧУК, Людзіла КАХАВЕЦ, рэдактар Наталля БАЛАКІДА.

"Уорлднэт"

ЧЭХІЯ — НА ПАРОЗЕ ЗС

Чэхія да 1996 года збіраецца ўвайсці ў Эканамічнае супольніцтва. Паводле ацэнкі спецыялістаў, за апошні час краіна дабілася добрых вынікаў, паспяхова стварыла ўсе ўмовы для пераходу да рыначнай эканомікі. У краіне нізкая інфляцыя, а колькасць беспрацоўных складае 3,2 працэнта.

КАРЫБСКАЯ СТЫХІЯ

Моцы шторм акаліў Карыбскі басейн. Больш за астатнія пацярпела Гаіці. Водная стихія "праглынула" дамы, загінула каля 100 чалавек. Урад краіны звярнуўся па дапамогу. На Кубе запіта вадой каля 12 тысяч кватэр.

"Еўраньюс"

ПЕРШЫЯ ЛАСТАЎКІ

Пасля падпісання ў канцы мінулага месяца мірнага дагавора паміж Ізраілем і Іарданіяй у Іарданію накіравалі першы аўтобус з Ізраільскімі турыстамі. Яго пасажыры атрымалі першыя візы на ўезд у краіну.

ГАНЕННЕ НА "ЧУЖЫХ" ШКОЛЬНІКАЎ

У Каліфорніі адбылася дэманстрацыя, удзельнікі якой патрабавалі забараніць усім дзецьмі незаконна прыбылых эмігрантаў наведваць школы ЗША.

"TV-5"

Дэманстранты патрабавалі выключэння тэлевізійнага перадавання з экрану з апытаннем сярод спецыялістаў, якія працуюць у сферы адукацыі ЗША, чыны супраць, каб дзеці эмігрантаў вучыліся разам з амерыканскімі школьнікамі.

АЖЫЛА ХАРАНСКАЯ ДАЛІНА

У паўднёва-ўсходняй частцы Турцыі адкрыты самы буйны ў краіне канал. На святочнай цырымоніі адкрыцця, якая адбылася ў 166 тысяч далараў, прысутнічала 1770 гасцей з розных краін. Паводле слоў турэцкага ўрада, ірыгаванне Харанскай даліны прынясе работу і хлеб 3,5 мільёна жыхароў.

Якое наша жыццё...

Фота Сяргея БРУШКО.

ПРЭС-КАНФЕРЭНЦЫЯ

АПАЗІЦЫЯ НЕ АДВЯРГАЕ ІМПІЧМЕНТ

Учора па ініцыятыве апазіцыі БНФ у Вярхоўным Савете адбылася прэс-канферэнцыя. Яе мэтаў арганізатары назвалі імкненне выказаць свой погляд, савае асэнні на падзеі ў Рэспубліцы.

У сувязі з гэтым намеснік галоўнага інжынера прадпрыемства Васіль Сцяпановіч даў тлумачэнні. На ўстаноўцы па вытворчасці акрыла-нітрылу сапраўды з-за карозіі разгерметызавалася трубаправод, адбылася ўцёчка ў абалонку ёмістасці воднага раствору, які ўтрымлівае акрыла-нітрыл і сінільную кіслату. Вядуцца работы па ліквідацыі аварыі. Паводле слоў прадстаўніка прадпрыемства, небяспекі для калектыву аб'яднання, а тым болей для жыхароў Наваполацка няма.

Уладзімір СТАРАСЦЕНКА.

дзіныя сродкам, магчымыя фальсіфікацыі іх вынікаў.

Другой важнай падзеяй апошняга тыдня 3.Пазынік назваў "чарговым реўнд" бездаказных, лапалеўскіх заўважэнняў, якія апазіцыя расійскае, як сведчанне таго, што істэма час ініцыятывы прэзідэнта. Некаторыя выказванні апазіцыі называюць адкрытым выступленнем супраць сумерніцтваў Беларусі.

Уладзімір прэс-канферэнцыя нагадала, што за чатыры месяцы пасля выбараў прэзідэнта пачаўся развал фракцый, дасягнула больш высокага ўзроўня апышчальнага напружання і інфляцыя, адсутнічае барацьба з карупцыяй, праграма пераўтварэнняў не рэалізавана, апазіцыя і пачаў у адносінах да яе БНФ больш падарбаваны спыніўся Юрась Беленькі.

Які ж крок мае намер зрабіць апазіцыя ў бліжэйшым часе? Кавардынер БНФ Сяргей Навушчык адзначыў, што іх фракцыя ўжо выйшла ў адпаведную камісію Вярхоўнага Савета з прэсктам паставіць аб утварэнні назаральнага савета. Гэта зазначана з тым, што падпарадкаванне Дзяржаўнага тэлебачання адной толькі выканаўчай уладзе немагчыма. Апазіцыя будзе таксама ўносіць свае папярэкі ў прэкт Закон.

"Аб сродках масавай інфармацыі" брахмня закруціла асабіста да прэзідэнта з тым, каб

28 лістапада праймаеся ад 21 да 23 гадзін 60 буй прадстаўлены афірмы час у межах 45 мінут для прамова афірмы. "Але, — як падкрэсліў С.Навушчык, — вышце з сітуацыі нам вачышча пры дапамозе палітычных спосабаў, шляхам прывядзення парламенцкіх выбараў. Шліер апазіцыя выдэ актыўнай кансультацыі са сваёй

магчымы партнёркай на выбарах па дэмакратычнаму блоку".

На прэс-канферэнцыі ле арганізатарам было заадазена пытанне: ці магчымы ў рэспубліцы сацыяльны выбух? На што 3.Пазынік адказаў: "Я не ацэньваю сітуацыю як выбухаво-небяспечную. Яна можа быць больш шэкай: сітуацыя поўнагалоўнага падаўлення грамадства, нявер'я ні ў што і пакора любому зыходу пазіцыі, што можа прывесці да палітычнага рэжыму, аўтарытарызму. Гэта самае небяспечнае."

Вольга ШАЎКО.

Нагадаем: кошт падпіскі на "Чырвоную змену" — 6000 рублёў.

Ф. СП-1

Міністэрства сувязі і інфарматыкі Рэспублікі Беларусь

АБАНЕМЕНТ на газету 63129

ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА (Індэкс выдання)

на 199 год па месяцах

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Куды (паштовы індэкс)

Каму (адрес)

Каму (прозвішча, ініцыялы)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

Каму (адрес)

ЗДАРЭННІ І КУР'ЕЗЫ

ВОСЬ ДЫК "СЛУЖЫВЫ"

Трагічныя сталі дзень і ноч святавання расійскага Дня міліцыі для некаторых людзей у форме.
Інспектар кримінальнага вышуку Брасцкага аддзела ўнутраных спраў на транспарце гасцяваў у знаёмай. Пасварыліся. Спрабуючы нешта даказаць, сам сабе нанёс удар нажом у сэрца. Цяпер урачы змагаюцца за яго жыццё.

А ўбачыўшы хлопца ўжо не выратуеш. Як мае быць выпіўшы разам са стралком ваенізаванай аховы пакамаўнага дапа, ён папрасіў "пагуляць" з пісталетам. Выпадкова націснуў на курок. Куля трапіла ў галаву. Так і не апытомнеўшы, хлопец памёр у бальніцы.

БЕЛІНФАРМ.

РАК — АМАТАР ВЫПІЦЬ

Жыццё Маладзечна К. пачаў з сям'яй за горад рыбачы. Прыехаўшы на Вілію, яны пачалі пад бераг ракі будаваць гарышні, каб ападкаліся. А калі вырашылі пабудаваць, будылі на месцы не аказалася.
Раптам рыбацкі ўбачылі, што яны, поўная, плавае па рацэ. Не адразу заўважылі, што бутэльку, абхапіўшы клешнямі, буксіруе вялікі рак. Адзін з рыбакоў выламаў галінку і паспрабаваў падцягнуць бутэльку, каб выхапіць яе з вады. Але рак выпусціў сваю здабычу, і яна патанула.

Мікола КАПЫЛОВІЧ.

БОМЖ З ПІСТАЛЕТАМ

Здоўгаўся майстар па рамонце тэле-радыаапаратуры з пасёлка Іпачы Асіповіцкага

раёна. Ды і што заставалася рабіць, калі не вядомы, ухваляючы ў незначэння доверы, прад'явіў... пісталет.

Прышлось развязаць з відэамагнітафонам. На шчасце, даўжучы мясцовым супрацоўнікам міліцыі, не надарога. Яны затрымалі і абазначылі злачынцу. Ім аказаўся бомж, які зрабіў малакаліберны пісталет пачув рабаваць.

БЕЛІНФАРМ.

ГАСЦІНІЦА БЕЗ ГАСЦЕЙ

У Бешанковічах у свой час была пабудавана цудоўная чатырохпавярховая гасцініца, разлічаная на шматлікіх гасцей. Голыя апошнім часам гасцініца тут адна мейсцяра, якая выселіла з чыёрэга паверхы людзей. Працягвае дах, поўныя сцены — разбураецца жытцём ным будынак.

Уся бяда ў тым, што гасцініца тут стала нерентабельнай, дае вялікія страты. Восем і няма за што зрабіць рамонт.

Уладзімір МІХНО.

РАГУЛЯ З ДОБРАЙ ПАМЯЦЦЮ

Не ўдалася спроба "абгуліць" карову, якая належала мейсцяра Маладзечна. Дзесяць дзён шукала жанчына карову, пакуль не знайшла яе ў каласным стэгу з кляймом на вушы. У адказ на скаргу пастуха прапанаваў паклікаць жывёліну — калі адклікнецца, значыцца, можна забраць. На шчасце, рагуля яшчэ не паспела забіць салодкае жыццё ў гаспадыні і ахвотна пайшла за ёю.

Мікола КАПЫЛОВІЧ.

НЕ РАБІЦЕ, ДЗЕЎКІ, "КРЫМІНАЛЬНЫХ АБОРТАЎ"!

Якіх толькі дыягназы сёння не пачуеш! Сёння ў Баранавічах з'явіліся яшчэ і "кримінальныя абарты". Апошні сымптом выпадку зусім нядуры — у гінекалагічным аддзяленні рэдкае памерла 28-гадовай Р. Што прывяло яе да штучнага прарывання цяжарнасці, наўрад ці ўдасца даведацца, бо жанчына паступіла ў бальніцу з дому ўжо ў непрытомным стане.

Міхась МАЛІНОВСКИ.

ДЖЭКСАН АБ'ЮЛЯЕ КОНКУРС

Майкл Джэксан збіраецца ў снежні наведаць Лондан, а ў наступным годзе адправіцца ў турнір па Еўропе са сваім новым альбамам "Гісторыя".

Да таго ж, спявак аб'явіў конкурс сярод сваіх пакалонікаў. У некалькіх газетах ён збіраецца надрукаваць пытанні да іх. Пераможцам абяцана сустрэча з "зоркай".

ГЕРОІ МОЦАРТА — У КАСЦІОМАХ АРМАНІ

Вядомы мадэльер-дизайнер Джорджо Армани знаёмай яшчэ адно прымяненне сваёму таленту.
Ён збіраецца зрабіць эскізы касцюмаў для сучаснай версіі моцартскай оперы, прэм'ера якой адбудзецца ў студзені ў Лондане.

УЗНАГАРОДА МТУ — У ДЖОНСА

Том Джонс атрымае гэтую ўзнагароду па выніках штогадовага конкурсу МТУ.

Сярод прызёраў будучы таксама "Ace of Base", "East 17", "Take That", "Roxette", "Aresmit" і іншыя. Шоу ўзнагароджвання адбудзецца ў Берліне ў канцы месяца.

КРОСЫ ЧАКАЕ АПЕРАЦЫІ

Ветэрану рок-музыкі Дэвіду Кросбі будзе трансплантаваны печань.

Не працягнуў некалькіх дзён Кросбі прыходзіў медыцынскае абследаванне, і ўрачы зрабілі заключэнне, што трансплантатцыя для музыканта жыццёва неабходна. Зараз ён знаходзіцца ў бальніцы, а спецыялісты шукаюць для яго донара.

ДОМ МЕРЫЛІН ЗАХАВЕ ПАМЯЦЬ

Дом Мерылін Манро ў Лос-Анжэлесе быў набыты адным з кінарэжысёраў.
Паводле яго слоў, дом адрастворыцца ў 1995 і ў будзе адноўлена так, як было пры жыцці вялікай актрысы.

"ПРЭЗІДЭНТ" АМАЛЬ ДАКУМЕНТАЛЬНЫ?

Майкл Фокс збіраецца ўвайсці ў Белы Дом у ролі журналіста ў фільме "Прэзідэнт Амерыкі".

Як значнаму актёру, фільм заснаваны на сапраўдных фактах з жыцця чарпаванага прэзідэнта Біла Клінтана. У ім будзе таксама здымацца Майкл Дуглас.

НЕ РАЗЛІЧЫЛІ ЭМОЦЫЙ

Адзін чалавек загніў! 20 атрымалі раненняў на канцэртах групы "Арэсміт", які праходзіў на стадыёне ў Коста-Рыцы.

Перад самым пачаткам выступлення ўскрываўныя пакалонікі кінуліся да сцены. У выніку многія з іх аказаліся прыцінутымі да агароджы стадыёна.

БАДЖО ДАПАМАГАЕ ПАЦЯРПЕЎШЫМ

Раберто Баджо вырашыў унесці свой уклад у дапамогу пацярпеўшым ад надзвычайнай паводкі несеціцы.

Вядомы італьянскі футбаліст выступае на аукцыёне самыя дарагія трафэі — "Залаты кубак", выйрочныя грошы ад якога пойдуць у Фонд дапамогі ахвярам стыхій.

МОВА ЗЯМЛІ

СОЖ — НЯРЭЯ

Нават у сучаснай спецыяльнай даведачнай літаратуры няма звестак аб тым, што рака Сож у мінулым мела паралельнае найменне — Нярэя. А між тым, аб гэтым дае падставы меркаваць старадаўняя карта (прыводзім яе назву ў лацінскім варыянце, арыгінале) "Taurica Chersonesus 1590 a. per G. Mercatorem", на якой Сож абазначаны як Nereia flumen, г.зн. "цячэсце, рака Нярэя".

Гэтае ж абазначэнне ракі ёсць і на карце Меркатара 1643 года. Думаецца, у адзначэннях дакументаў (карты канца XVI — першай паловы XVII стагоддзяў сапраўды сталі гістарычнымі дакументамі) няма памылкі, і назва Нярэя з'яўлялася рэальным фактам у Верхнім Падняпроўі яшчэ чатыры стагоддзі назад. На наш погляд, так заўсёды калі не ўвесь Сож, то нейкі яго значны ўчастак, што і з'явілася для фінляндскага картографу Меркатара падставой для адпаведнага абазначэння на карце. Не выключана і тое, што картограф кіраваўся традыцыяй, якая з'явілася яшчэ да антычных часоў. У любым выпадку назва Нярэя патрабуе тлумачэння.

Існаванне паралельных найменняў у адносінах да аднаго аб'екта можа быць звязана з наяўнасцю розных этна-культурных і моўных традыцый у пэўным рэгіёне. У Пасажжы не было суцэльнага індэ-іранскага, ура-фініскага і балцкага насельніцтва; этнамоўная сітуацыя вызначалася сімбіёзам (суіснаваннем і ўзаемавыгадным супрацоўніцтвам) асобных груп адначасна іх этнасаў.

На рубяжы старой і новай эры Пасажжы пранікалі "ватэгі" славянскіх перасяленцаў, якія перамішчаліся галоўным чынам

доўгата пясчаная водмель уздоўж берага (такое слова існуе ў сучасных літоўскіх і латышскіх мовах). Аднак наўрад ці назву Нярэя безагворачна можна лічыць балтызмам, паколькі, напрыклад, у маньскай мове (угорская мова) існуе слова "нёр" — "гара, узгорак", у мове комі "норыс", "нэрыс", "норис" — "узвышша", "пагорак" (дарэчы, Нёр — гэта найменне Уральскага хрыбта). Суаднеснасць тэрмінаў "нэрыя" і "нёр", "нэрыс" адвочная, і ў ёй мы бачым "след" пэўнай тэмацічнай эпохі старажытных этнічных і моўных сувязей, калі і "нарадзіліся" назвы Сож і Нярэя. Між іншым, калі прыняць нагадае тлумачэнне назвы Нярэя і лічыць, што Сож — гэта славянскае абазначэнне, то абодва найменні адной ракі можна лічыць у пэўным сэнсе "сінонімамі".

Не выключана, што назву Нярэя трэба разглядаць зусім у іншым гістарычным кантэксце. Сапраўды, ці няма сувязі паміж назвай Нярэя, з аднаго боку, і найменнямі Няраў (прамы прыток Заходняга Буга), Наруце (рака ў Літве), Нарач (Славутэ беларускае возера), Нара-Фамінск (горад у Маскоўскай вобласці на рацэ Нара, левым прытоку Акі)?.. Корань нар-, нэр-, няр-, нор-, нёр- у складзе назваў адных аб'ектаў вядомы ў самых розных краінах. Даследчыкі лічаць, што ўніверсальнае значэнне найстарэйшай асновы нар- і яе варыянтаў на балцкіх, славянскіх і іншых мовах з'яўляецца значэннем "вада".

У арыян у старажытнасці была вядома багіня Нар, уладарка вады, дажджу, ракі, мора, крыніц.

Аляксандр РОГАЛЕЎ, кандыдат філалагічных навук.

АДАМ І ЕВА

Чакаць...

Наталія СТРАЛКОВА

Ён пайшоў у тым, што з'яўсясць апраў, калі ездзіў на работу. Збег, як могучы збеглаць толькі мужчыны ад абрыдлага — далей няма куды — смяячыся жыццё: нават славу тую збеглаць іх тую не ўзяў. Пад канавай засталася пакаваў тапачкі, у шафох — касцюмы, куртки, плашчы, шалікі, галштукі, абутак, — гадзодар, які Лена так старанна падбірае ў замежных вандроўках.

Спачатку яна не спалохалася. За дзесяць год сямейнага жыцця здаралася і не такое, асабліва ў апошні час. Віця мог выйсці з дому, каб выбіць пил з дыяна, і знікнуць разам з дыяном і выбівачкай дні на тры. У першы вечар, калі такое здарылася, яна абзавяла ўсе бальніцы і аддзяленні міліцыі. Раніцай панесла ў свой родны РАУС фотакартку мужа і заяве. Але стомлены і, як ёй здавалася, абякаваў да ўсяго дзякуе міліцыянер супакоіў: рана хвалюецца, нікуды не дзе-нецца ваш муж, у крайнім выпадку прыходзіце праз дзесяць дзён, пачнем шукаць. Праблема вырашылася сама сабой — праз два дні Віця вярнуўся, быццам нічога не здарылася, у тапачках, з дыяном цераз плечо, маўклівы, сумны і, як ёй здавалася, вінаваты. Лена ўчыніла грандыёзны скандал. Магчыма, ёй трэба было павадаці сабе не так: не крычыць на ўсю кватэру, каб чулі суседзі, абразлівыя словы, не папракаць за няўдзячнасць (я цябе карміла, апраўна, а за тваё зарплата толькі і купіш, што палавічкі для ног), не выпяцківаць імі і прозвішчам "шлюхі", пагражаючы зацінчыць "на клоц" гараж з машынай, не нагадваць у чарговы раз (ну хто за язык цягнуў?) пра яго рабоче-сялянскае паходжанне... Усё трэба было рабіць не так.

Ну хто перахадзіць спакоем пачаць, выслухаць? Гэта цяпер яны здым розумам моцная. А тады, пасля двух бяссонных ночей і бяспачнага мільгаў: "Толькі б жыць заставілі", стрымана не здолеў, не захацеў. Віця ніколі не быў тым прычым, пра якога марыць у юнацтве ўсе дзяўчаты. Не дарыў кветак, не купіў цукерак і шалавякаў і толькі зраджу вадзіў у кіно. Мама, калі Лена ў першы раз прывяла яго дадому, моршчылася, застыла ў дачкой сам-насам:

Трэба інстытут скончыць, матэрыяльную базу забяспечыць, ды і для сябе пазача. А дзеці — яны яшчэ будуць, ці доўга ўмеюць? Віця вырашыў дабрацца на тур-баваць і ў курс спраў не ўводзіць. Якім было лета, ён павёз у буд-дэрад, каб зрабіць грошы на высялле. Усё складалася выдатна.

Аборт рабіла мама знаёмая, але, як гэта часам здарэцца, ці то перастаралася, ці то, наадварот, заняла ўражэння была ў сваёй эрудыцыі — праз некалькі дзён урачы "хуткай дапамогай" даставілі Лену ў звычайную клініку ў звычайнага доктара (якога яна і па сённяшні дзень вініць з усімі сваямі) вяртаў яе з таго свету. А пазней доўга размаўляў у кабінэце з мамай, якая прыхаляла забіраць дачку. Лена ведала, пра што. У яе засталася вельмі мала шанцаў зацярпаць, яшчэ менш — нарадзіць.

Тады яна старалася пра гэта не думаць. "Як-небудзь абдыдзець, ты яшчэ маладая, дасце мне табе пучку ў санаторый, падлечыцца, адпачынуць..." — супакоівала мама. І да Віці, калі прыхаля, калі ставіла зусім па-пашыма. Клікала яго не імем, а памяншальна-ласкавым імем, выка-кала да прыходу ўбачылі прыг

і іншы прысмак і, нібыта жартам, прыс-павяла з вяселлем. Яе ўжо не папыхалі ні адзіны "зачеў" касцюм на ўсе выпадкі жыцця, ні адсутнасць у яго бацькоў грошай на па-скаг, ні тым больш "пре-летарскія" манеры будучых сваякоў. (Віця так і не запамінаў, што трэба браць відэльцы, што рэзачэ нажом, а што ёсць ўвогуле без дапамогі прыбораў).

Шлюбны касцюм жыцця (каб не сорамна было перад гасцямі) купіў яе бацькі. Яго ўласны грошы хапіла на заручыны і прысмак і частковую аплату вясельнай закусцы. "Ён будзе ў цябе пад абшам, толькі разум-на сябе паводзіць", — на-стаўляла мама.

— І пайшоў жа неак-не па-людску, употайкі, нічога не са-застаў. Быццам гэтых дзесяці год не існавала. Ці не было яго ча-каваць разумнасці прычыну?

У гэтым месцы Лена раптоўна прыпыняецца і апускае вочы. Не-вошта шукаць прычыну, калі яна ляжыць на паверхні?.. У пакоі, дае мы п'ём каву і дае пад кана-пай усё яшчэ чакаюць гаспадары мяккія хатнія тапачкі, не павяр-нуцца ад шматлікіх, запакаваных і распакаваных, пастаўленых ад-на на адну кардонных скрынкі. Паліць прагнаўшая пад цяжа-рам адзаксэс, вышлістых роўнымі радамі... За прастрытым шклом публікацыя зацікаўлена падпіскамі тусючкіх рознака-ляровых тама ўсёмагчымых збо-раў твораў. Пунктава Пушкі — бы-ла любіміца Віці — грацёна на публіку ў кутку вельзірнай ка-напы. Ці авергодна, што нехта здо-леў збегчы з такога ўтульнага мя-стачка?

Цяпер Лена не ведае, каму ўсё гэта трэба. Дзіця так і не з'явілася на свет, хоць два разы яна ўсё ж змагла зацярпаць. Былі праблемі надзеі, калі на шот-ным месцы чарнараці яе дзіця спрабавалі вырастаць з дапамогай штучных родаў — не дапамагло. Вышлішчы з бальніцы і паст-таўшчы крыж на мацірным шэ-сці, Лена вырашыла паспітаць шэ-сці

КНІГАРНЯ

ПРА КАРНЕЕВУ КРЫНІЧКУ. І НЕ ТОЛЬКІ

Даўно не гляджу на кніжныя паліцы і тым больш на сталы ў падземных пераходах з камер-цынай пахобічнай, чарну-хай, панушай, бо "маёй" літаратуры, якая кліча ў далё-светую і ўзабачае духоўна, там няма. Падобная, калі мож-на так сказаць, "літаратура" ў любачна-папугаевых воклад-ках з голымі аздадкамі, дулімі пісталетаў у руках суперменаў працягвае разбэшчаць і робіць жорсткімі ўсё больш юнакоў і дзяўчат, бо, на жаль, гэтую пры-ладу купляюць, бяруць пры-клад з "герояў". А ў выніку пера-поўнення скурна-венерычнай дыспансеры, камеры турмаў падлеткаў, якія трэпляюць ту-ды з аглаваннем, грабжым, зойбасты.

Аляксандр Ісавіч Сал-жаніцын з болей сказаў, што, адкрыўшы "жалезную засло-ну", выпусцілі на тэрыторыю былога СССР брудныя ракі, заліўшы гном, нечыстымі на-шу зямлю. Дарчы, ва ўсіх чы-малізаных краінах падоб-ная "літаратура" хаваецца ад-дзіцых вачэй. Самае прык-расе, што на гэты бруд ідзе цу-доўная папера, якой так не ха-пае на сапраўдную літаратуру, дзіцых класічных кніжкі, на-якіх выраілі многія пакаленні.

Калі ўспомніць біблейскае "Спачатку было слова", то ахвіна жах, што такое "слова" можа быць для дзіцяці пер-шым! У выніку — духоўны ваку-ум.

І ўсё ж, калі-нікі, які пра-менчыны ў цёмным "цар-стве" камерыйнай "прадук-цыі", з'яўляецца нешта чыстае. За апошні час малымі выда-вацтвамі прадпрыемствамі вы-пушчана некалькі цудоўных па-этычных зборнікаў. Мне

трапілася невялічка кніжечка прозы з пашчотнай назвай "Карнеева крынічка". І яе вай-толькі ўдалося прабіць праз гэтае бруднае балота!

Выдава "Карнеева крынічку" МП "Золас" пры ўдзеле Міністэрства лясной гаспадаркі Рэспублікі Беларусь.

Аўтар — Міхась Іванавіч Ша-ванда — нарадзіўся ў Клімавіцкім раёне ў мястэчку з цудоўнай назвай Мілаславічы. Скончыў Беларускі тэхна-лагічны інстытут і больш як 20 гадоў працуе ляснічым Касцю-коўскага лясгаса.

Бережчы, вывучае прыроду і вучыцца ў яе — галоўны дзель аўтара.

Ён мае дзіцячую душу і па-юначы ўспрымае навакольнае святло. Таму, мабыць, і выбраў та-кую выскародную прафесію. Любіць сваю радзіму і дзеліцца гэтай любоўю са сваім чытачом. Ахоўваючы мурашнікі, кожнае дрэўца, кусток, рыбу ў рэчцы, ён вырастае прыроду, лес, а ў выніку — лёгкія ўсёй планеты.

Уваляю Міхася Шаванду ча-лавекам нязвычайна, раман-тычным, неабякавым, захоп-леным і шчодрым з прыгожай душой. Нязвычайна жыццё "сваёй" лясной царства, ён, перапоўнены ўражаннямі, за-хацеў падзяліцца ўбачаным. Друкаваўся ў абласных газетах, рэспубліканскіх выданнях. І вось, нарэшце, кніжка Жыві і свежа расказвае пра ўсё, і складаецца такое ўражанне, што ён усё гэта хараство бачыць першы раз. Такія людзі з не-звычайнай душой, якія не га-няюцца за ўзным багаццем, прывідным шчасцем, як боль-шасць сучасных людзей, варты нашай любові, удзячнасці, павагі і захавання.

Валыціна СКАРЫНКА.

